

บทที่ 32

การจัดนิทรรศการ

นิทรรศการ

คือ การแสดงอันนี้จะเป็นการแสดงอะไรก็ได้ ขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ของผู้จัดว่าจะมีจุดประสงค์ แสดงอะไร สิ่งที่ได้ยินในสมัยก่อน ๆ คือ

การแสดงศิลปหัตถกรรมของนักเรียน เมื่อเราเห็นนิทรรศการในงานอย่างนี้ เราก็ถือความหมายได้ทันทีว่า “เป็นการแสดงผลงานศิลปะของนักเรียน” ซึ่งความจริงแล้ว มีการแสดงมากกว่านั้น

สิงห์โต ปุกหุด ได้ให้ความหมาย นิทรรศการ คือการติดตั้งสิ่งของอย่างมีระเบียบเรียบร้อย เพื่อให้คนได้มาศึกษาหาความรู้

ลัดดา สุขปรดี ได้ให้ความหมาย นิทรรศการ คือ การนำวัสดุสิ่งของต่าง ๆ มารวบรวมจัดแสดงเพื่อให้ผู้ดูได้เห็นได้เรียนรู้หลาย ๆ ด้าน

วนิดา จึงประสิทธิ์ ได้ให้ความหมาย นิทรรศการ คือการนำสื่อสารการสอนมาประมวลกันเข้าอย่างมีระบบ เพื่อให้สื่อความหมายตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้

ประดิษฐ์ ฮวบเจริญ ได้ให้ความหมาย นิทรรศการ คือ การจัดงาน ซึ่งประกอบด้วยของจริง ของจำลอง ภาพถ่าย แผนภูมิ แผนภาพ ฯลฯ สิ่งของต่าง ๆ ที่นำมาแสดงต้อง จัดวางให้เป็นระเบียบ มีข้อความอธิบายสั้น ๆ ประกอบเพื่อช่วยให้ผู้ชมเข้าใจดียิ่งขึ้น

สมหญิง กลั่นศิริ ได้ให้ความหมาย นิทรรศการ คือ การรวบรวมวัสดุสิ่งของ เอกสาร แผนภาพ แบบจำลอง หรืออุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อให้การศึกษาความรู้และเร้าให้เกิดความสนใจแก่ประชาชนในท้องถิ่นหรือนักเรียนในโรงเรียน

EDGAR DALE กล่าวว่า การจัดนิทรรศการในโรงเรียนเป็นการแสดงผลงาน หรือแสดงงานวิชาการให้แก่ชุมชน เช่น สัปดาห์นิทรรศการวิชาการเทคนิค นิทรรศการการสอนวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ หรือนิทรรศการเทคนิคการสอนภาษาสมัยใหม่ ซึ่งวัตถุประสงค์ในการจัดนิทรรศการเป็นการให้ความรู้ระหว่างบ้านและโรงเรียน

WALTER ARNO กล่าวว่า การจัดแสดงและนิทรรศการมีพื้นฐานในรายละเอียดต่าง ๆ เช่น พิพิธภัณฑสถาน การการค้า และการประกวด (Fairs) ซึ่งโรงเรียนสามารถนำมาประยุกต์

ใช้ในห้องเรียนได้เป็นอย่างดี ในการจัดนิทรรศการอาจจะนำหุ่นจำลอง ของจริง หรือเครื่องฉายประเภทต่าง ๆ มาใช้ในการจัดนิทรรศการก็ได้

ดังนั้น นิทรรศการ คือ การแสดงการให้การศึกษาอย่างหนึ่งด้วยการแสดงงานให้ชม อาจจะมีผู้บรรยายให้ฟังหรือไม่มีก็ได้ การแสดงอาจจะแสดงนอกอาคาร หรือในอาคารก็ได้ ซึ่งจะประกอบด้วย ของจริง สิ่งจำลอง ภาพถ่ายและแผนภูมิสิ่งของต่าง ๆ ที่จะนำออกมาแสดง แต่ในการจัดเตรียมจะต้องจัดอย่างระเบียบเรียบร้อย ดูง่ายและคำนึงถึงความแจ่มชัด รวมทั้งก่อให้เกิดความรู้ ช่วยให้ผู้ดูมีความเข้าใจข้อมูล (INFORMATION) โดยใช้ข้อความสั้น ๆ อธิบายประกอบซึ่งควรจะมีควมำนำดูน่าชมด้วย

นิทรรศการในร่ม (Indoor Exhibition) เป็นการจัดภายในอาคารและเพื่อความเหมาะสม ผู้จัดอาจเลือกสถานที่ได้เช่น เฉลียงหรือระเบียง ห้องโถง ห้องเรียน เพื่อเป็นการสร้างความสนใจของนักเรียนให้จำได้ดียิ่งขึ้น

นิทรรศการกลางแจ้ง (Outdoor Exhibition) เป็นการจัดนิทรรศการที่ใหญ่โตมีหลายหน่วยงานมาร่วมงาน โดยมีจุดมุ่งหมายให้ประชาชนได้มีโอกาสชม อาจจัดในบริเวณที่กว้าง ๆ เช่น สนามหลวง วังสราญรมย์ สวนลุมพินี หรือ สนามหญ้าในโรงเรียน หรือปลูกสร้างศาลาชั่วคราวเพื่อจัดนิทรรศการ

ประเภทของนิทรรศการ

นิทรรศการที่นิยมจัดกันจำแนกออกเป็น 3 แบบ คือ

1. **นิทรรศการถาวร (TEMPORARY EXHIBITS)** คือ การรวบรวมและจัดแสดงสิ่งต่าง ๆ ไว้ในสถานที่ใดที่หนึ่งตลอดไป อาจมีการเปลี่ยนแปลงบ้างเพื่อให้น่าสนใจได้แก่ พิพิธภัณฑ์ต่าง ๆ เช่น พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พิพิธภัณฑ์เปลือกหอย ฯลฯ

2. **นิทรรศการชั่วคราว (PERMENENT EXHIBITS)** เป็นการจัดแสดงเรื่องราวเฉพาะอย่างในบางโอกาสเพื่อแสดงวัตถุสิ่งของหรือเนื้อหาใหม่ ๆ ซึ่งกำลังเป็นที่น่าสนใจ หรือการจัดแสดงความรู้ก้าวหน้าทางด้านวิชาการของโรงเรียนในรอบปีที่ผ่านมาถือเป็นนิทรรศการชั่วคราวได้เช่นกัน ครูและนักเรียนจัดให้มีนิทรรศการประเภทนี้ในโรงเรียนได้เพื่อเป็นการกระตุ้นให้มีการตื่นตัวในการเรียนการสอนอยู่เสมอ เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนและได้ค้นคว้าและแสดงออกซึ่งความคิดอย่างกว้างขวาง

3. นิทรรศการเคลื่อนที่ (TRAVELLING OR MOBILE EXHIBIT) มีลักษณะเหมือนนิทรรศการชั่วคราวแต่สามารถไปจัดยังสถานที่อื่น ๆ ได้ วัสดุและสิ่งของที่จัดแสดงจัดเตรียมไว้ให้สะดวกต่อการเคลื่อนย้ายและเปลี่ยนแปลงคุณค่าของนิทรรศการต่อการเรียนการสอน

1. ช่วยเชื่อมโยงความคิดที่เป็นนามธรรมให้ออกมาในรูปแบบและสามารถผสมผสานความรู้ที่กระจัดกระจายให้มารวมเข้าด้วยกันเกิดเป็นข้อสรุปขึ้น

2. ช่วยขจัดความสนใจอื่น ๆ ของนักเรียนออกไป คงเหลือเพียงเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะตามที่ครูประสงค์ และยังช่วยให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองอีกด้วย

3. นิทรรศการแสดงความนึกคิดของผู้จัด และสามารถทำให้ผู้ดูเข้าใจได้ง่ายในเวลาอันรวดเร็ว โดยไม่ต้องมีผู้คอยอธิบายเพิ่มเติมอีก

4. ส่งเสริมนักเรียนได้แสดงออกซึ่งความรู้ความสามารถของตน ตลอดจนมีโอกาสร่วมรับผิดชอบงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายร่วมกับหมู่คณะ

5. สามารถสื่อความหมายได้กระจ่างชัดขึ้นกว่า การใช้คำพูด ตัวหนังสือ เพียงอย่างเดียว

6. ช่วยให้ผู้เรียนรู้ในสิ่งที่ยากลำบาก เพราะ

6.1 ทำสิ่งที่ซับซ้อนให้ง่ายขึ้น

6.2 ทำสิ่งที่เคลื่อนไหวเร็วให้ดูช้าลง

6.3 ทำสิ่งที่เคลื่อนไหวหรือเปลี่ยนแปลงช้าให้ดูได้เร็วขึ้น

6.4 สิ่งที่ใหญ่มากให้ย่อขนาดเล็กลง

6.5 ทำสิ่งที่เล็กมากให้ขยายขนาดใหญ่ขึ้น

6.6 นำอดีตให้มาศึกษาได้

การเตรียมงาน

ถ้าเป็นการจัดนิทรรศการใหญ่ ๆ เช่น การจัดนิทรรศการระดับชาติ ผู้จัดและสถาปนิกควรวางแผนร่วมกัน เพราะทุกสิ่งทุกอย่างต้องมีความสัมพันธ์ต่อเนืองกัน มิฉะนั้นการจัดนิทรรศการจะล้มเหลวได้ง่าย สิ่งสำคัญที่สุดของการจัดนิทรรศการ คือ มีเวลาเตรียมการและวางแผน การเตรียมสถานที่ควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

ก. ความมากน้อยของเรื่องที่จัด และวัสดุที่จะนำออกแสดง

ข. จำนวนผู้เข้าชม ผู้จัดต้องประมาณได้ว่าจะมีผู้เข้าชมมากน้อยแค่ไหน

ค. ความเหมาะสมกับเรื่องราวที่จัด ควรจะให้เหมาะสมกับเวลา สถานที่ เช่น การจัดนิทรรศการทางเครื่องแต่งกาย เมื่อใกล้ฤดูร้อนก็ควรจัดนิทรรศการเกี่ยวกับ การแต่งกายในฤดูร้อน เป็นต้น

ง. ความสะดวกของผู้เข้าชม ผู้จัดต้องคำนึงถ้อยว่าผู้ชมจะเข้าทางไหน การเดินชมไม่ควรให้ผู้ชมเดินสวนทางกัน ควรให้เดินเข้าออกคนละทาง ทั้งนี้สุดแล้วแต่เรื่องราวที่จะแสดง เพราะบางครั้งสิ่งที่จะจบอาจจะทวนกลับมาตอนต้นก็ได้ สิ่งเหล่านี้ผู้จัดต้องใช้สามัญสำนึกคิดจัดทำให้ตรงตามจุดประสงค์

จ. แสงสว่าง แสงเป็นสิ่งสำคัญในการจัด ผู้ชมจะเพลิดเพลินจะให้ความสนใจมากน้อยก็อยู่กับสิ่งนี้ ถ้าแสงสว่างมีไม่เพียงพอ ผู้ชมก็อาจเบื่อได้ง่าย หรือถ้าแสงสว่างจ้าไปก็จะทำให้ปวดสายตาได้ สิ่งที่จะแสดงและต้องการให้ผู้ชมพิจารณาถี่ถ้วนก็ควรมีแสงสว่างพอเหมาะ

2. เรื่องที่จัด

จะแสดงเรื่องอะไร เมื่อได้คัดเลือกหรือตกลงใจที่จะนำเรื่องใดแสดงแล้ว ผู้จัดต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

ก. ปัญหาต่าง ๆ ของเรื่อง ควรมีการตระเตรียมการแก้ปัญหาล่วงหน้าว่า จะมีปัญหาอะไรบ้าง

ข. การเปลี่ยนแปลงปัญหาต่าง ๆ มาเป็นรูปร่าง

ค. การเรียงลำดับปัญหา จะต้องเรียงลำดับความสำคัญก่อนหลัง อย่าให้สับสน

ง. หลักวิชาเรียงความสามารถนำมาใช้เกี่ยวกับการจัดนิทรรศการได้เป็นอย่างดี

จ. หลักพื้นฐานเกี่ยวกับวิชาจิตวิทยา เป็นสิ่งหนึ่งที่ครูผู้จัดนิทรรศการสามารถนำมาใช้ได้กับการจัดนิทรรศการในห้องเรียนและการจัดนิทรรศการทั่ว ๆ ไป

3. หลักในการหาสื่อหรือสิ่งของที่นำมาจัดแสดง

เมื่อได้เตรียมการจัดนิทรรศการ โดยการเลือกเนื้อเรื่องตรวจรายการสิ่งของที่จะแสดง กำหนดรายละเอียดและเลือกสถานที่ที่จะดำเนินการให้เหมาะสมแล้ว โดยยึดหลักต่อไปนี้

3.1 เลือกวัตถุที่จะนำมาแสดง ได้แก่

ก. หุ่นจำลอง ที่ต้องการแสดงอาคาร สถานที่ดีกรามบ้านช่อง หรือวิธีการจัดหรือตกแต่งบางสิ่งบางอย่างที่น่าทึ่งจริงมาแสดงไม่ได้ เช่น ยานอวกาศ เครื่องบิน ฯลฯ

ข. รูปภาพ นับเป็นการเลือกวัตถุที่จะนำมาแสดงที่ประหยัดที่สุด แต่ควรจะได้ภาพที่คมชัดเจนและสื่อความหมายได้มาก

ค. การแสดงบางอย่าง เช่น แผนพัฒนาเศรษฐกิจ แผนผังการบริหารงานของหน่วยงานเหล่านี้จำเป็นต้องแสดงเป็นแผนภูมิ แผ่นป้าย แผ่นสถิติ เพราะให้คำอธิบายดีกว่าถ่ายรูป ทั้งยังไม่สิ้นเปลืองและเสียเวลานานในการทำความเข้าใจด้วย

ง. การใช้ของจริงในการจัดนิทรรศการ สิ่งเหล่านี้ผู้จัดนิทรรศการควรใช้ดุลพินิจของตัวเอง และตัดสินใจจะใช้แบบไหนจึงจะเหมาะสม เช่น การใช้ของจริงมาเป็นเครื่องมือสื่อความหมายได้ดีที่สุด ผู้ชมจะทราบถึงรูปร่าง ขนาด เสียง น้ำหนัก ผิว กลิ่น การจัดแสดงจะวางบนโต๊ะ บนบอร์ด ของที่แสดงไม่จำเป็นต้องมีมาก แต่มีความหมายสำคัญพอที่จะแสดงได้ และไม่สิ้นเปลืองงบประมาณ

3.2 ออกแบบ

ควรจะต้องร่างแบบไปก่อนว่าจะจัดวางอย่างไร จึงจะให้คำอธิบายแก่ผู้เข้าชมอย่างแจ่มชัด เราความสนใจผู้ชม สิ่งใดควรจะใช้หุ่นจำลอง สิ่งใดควรเป็นแผนภูมิหรือแผ่นแสดงสถิติ หรือจะใช้ภาพถ่าย หรือควรจะเป็นของจริง เพราะบางครั้งผู้แสดงต้องการให้ผู้ชมได้สัมผัส ได้เห็น ได้ดมกลิ่นและรู้สึกด้วย นอกเหนือจากการดู การฟัง ต่อจากนั้น ผู้ออกแบบจะต้องกำหนดว่า ควรแสดงที่ไหน จัดวางอย่างไร หรือเขียนข้อความประกอบมากน้อยแค่ไหน ข้อความควรจะรัดกุม ตัวหนังสืออ่านง่าย เข้าใจง่าย ถ้าต้องการเน้น ควรใช้ตัวหนังสือขนาดใหญ่จะใช้เส้นสีอย่างไร จึงจะเหมาะสมกับบุคลิกภาวะของผู้ชม

3.3 สีที่ใช้จัดนิทรรศการ

สีที่ใช้ในการจัดนิทรรศการไม่ควรเกิน 3 ถึง 4 สี ซึ่งอาจจะใช้โดยวิธีการให้สีตัดกันหรือกลมกลืนกับชนิดใดชนิดหนึ่ง ทั้งนี้ล้วนแต่ความเหมาะสมของเรื่องที่จะจัดแสดง ตัวอย่างเช่น ถ้าเป็นเรื่องเกี่ยวกับความร่าเริงสนุกสนานก็ควรใช้สีสดฉูดฉาด แต่ถ้าเป็นเรื่องเกี่ยวกับความสงบ ศาสนา ก็ควรใช้สีเรียบ ๆ กลมกลืนกัน เป็นต้น

ก. สีกกลมกลืนกันในวงแผนสี (HARMONY)

แดง - เงิน

แดง - ทอง

ส้ม - ม่วงแดง

เขียว - ครีมน้ำเงิน - น้ำตาล	ม่วง - กุหลาบ
แดง - ดำ - ส้ม	ส้ม - ขาว - น้ำเงิน
เขียว - ขาว - น้ำเงิน	แดง - ดำ - เหลือง
ส้ม - ดำ - เหลือง	แดง - ขาว - ม่วงดำ

ข. สีตัดกันในวงแผนสี (COMPLEMENTARY)

เหลือง - ม่วง	แดง - เขียวใบไม้	ส้ม - น้ำเงิน
แสด - เขียวคราม	ม่วงแดง - เขียวอ่อน	เหลืองแก่ - ม่วงคราม

ก. จิตวิทยาของสี

- สีแดง ทำให้เกิดความรู้สึกตื่นเต้น ความรัก ความโกรธ หรือสงคราม
- สีอ่อนแก่ของกุหลาบ ให้ความรู้สึกสดชื่น ร่าเริง
- สีเขียวและสีคราม ทำให้รู้สึกสุขุม เยือกเย็นให้ความชุ่มฉ่ำเย็นสบาย
- สีเทาปานกลาง ให้ความรู้สึกเรียบสงบ
- สีขาวและดำอยู่ด้วยกัน ทำให้ขริม เคร่าสลด
- สีขาว ให้ความรู้สึกบริสุทธิ์ สะอาด

พื้นหลังของแผ่นป้ายนิทรรศการ (BACK GROUND) ควรเป็นสีเข้ม เช่น เขียวแก่ เทาแก่ สีกรมท่า ทั้งนี้ก็เพราะต้องการจะป้องกันความสกปรก แต่พื้นที่เป็นสีอ่อน ๆ ก็ใช้ได้ผลดีเหมือนกัน วัสดุหรือภาพที่นำมาจัดควรให้มีสีแตกต่างกันกับสีพื้น แต่ถ้าหากจำเป็นต้องใช้ภาพหรือวัสดุที่มีสีใกล้เคียงกับพื้นดังกล่าวข้างต้นควรใช้แผ่นรองหลังภาพเสียก่อน สีอ่อนจะทำให้ห้องแคบ ๆ ดูกว้าง หากทาเพดานจะทำให้ดูสูงกว่าปกติ สีเข้มจะทำให้ห้องกว้างดูแคบลง ถ้าใช้เพดานจะทำให้เพดานดูเตี้ยลง

สีของตัวอักษรและพื้นที่มีประโยชน์ต่อการอ่านมากหากสีของอักษรและพื้นหลังติดกันมาก เช่น สีดำทับขาว เขียวทับขาว จะสะดวกในการอ่านมาก แต่จะต้องเป็นอักษรดำบนพื้นขาวจะอ่านง่ายกว่าสีขาวบนพื้นดำ

4. เส้น

เส้นมีความหมายและใช้ ใช้ในกรณีต่างกันในการจัดนิทรรศการ เส้นมีหลายแบบด้วยกัน เช่น เส้นหนา เส้นบาง เส้นโค้ง เส้นประ และเส้นจุดไขว้ปลา เป็นต้น เส้นต่าง ๆ ในนิทรรศการเป็นเครื่องนำสายตาของผู้ดูไปยังวัสดุ หรือภาพต่าง ๆ ที่ต้องการให้เป็นจุดสนใจ

แก่ผู้ดู เช่น สามารถซึ่งผ่านป้ายนิทรรศการหรือนิทรรศการไปยังจุดที่ผู้จัดต้องการเน้นให้ผู้ดูสนใจเป็นพิเศษ เส้นต่างชนิดก็ให้ความรู้สึกแก่ผู้ดูต่างกัน เส้นช่วยทำให้นิทรรศการมีลักษณะเคลื่อนไหว

เส้นตรงหนา หรือเส้นทึบ ให้ความรู้สึกมั่นคง

เส้นตั้งตรง ให้ความรู้สึกถึงความเข้มแข็ง ทรวด

เส้นโค้ง ให้ความรู้สึก เคลื่อนไหว

เส้นโค้งพริ้ว ให้ความรู้สึก เชื่องช้า

เส้นเฉียง ให้ความรู้สึกถึงความเคลื่อนไหว ความเร็ว แสงสว่าง

เส้นซิกแซก ให้ความรู้สึกถึงลักษณะอาการตื่นเต้น

เส้นในนิทรรศการ นอกจากจะเป็นเส้นที่มองเห็นได้ด้วยตาเปล่าแล้ว ยังมีเส้นอีกชนิดหนึ่งที่เห็นได้ด้วยความรู้สึก คือ เส้นรอบนอก หรือเส้นขอบของวัสดุ หรือของรูปภาพที่จัดแสดงไว้ในนิทรรศการ การจัดวางภาพหรือวัสดุต่าง ๆ ให้คำนึงถึงเส้นขอบนอกของวัสดุทุกชิ้นให้ดูเหมาะสมเข้ากับตู้ หรือป้ายนิทรรศการที่ใช้จัด ควรจะลองกะวางรูปแบบนิทรรศการชั่วคราวก่อน ที่จะนำไปจัดในตู้หรือป้ายนิทรรศการจริง

5. การติดตั้ง

การนำวัสดุหรือป้ายต่าง ๆ มาติดตั้งควรคำนึงถึงเรื่องแสงสว่าง ระดับสายตาผู้ชม อย่าให้ผู้ชมเกิดความไม่สบายหรือลำบากในการมอง เพราะจะทำให้เบื่อหน่ายลดความสนใจสิ่งที่น่าสนใจ

6. เลือกสื่อนิทรรศการ

สื่อนิทรรศการที่นำมาประกอบจะต้องให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง และคำนึงถึงความยากง่ายในการจัดทำ สื่อนิทรรศการได้แก่ กระดานดำ กระดานนิเทศ กระดานผ้าสาหล่า ป้ายไฟฟ้า

7. แบบของตัวอักษรต่างๆ ที่ใช้ในการจัดนิทรรศการ

7.1 แบบอักษรหัวกลม ส่วนใหญ่จะเป็นตัวพิมพ์ที่เราใช้เขียนใช้อ่านกันอยู่เป็นประจำตามตำราหรือตามหนังสือพิมพ์รายวันตลอดจนเอกสารต่าง ๆ (ดูภาพประกอบ)

7.2 แบบอักษรหวัด ลักษณะการเขียนจะเขียนแบบอิสระ (FREE HAND) โดย

ไม่ต้องคำนึงถึงว่าตัวอักษรจะต้องตั้งตรง บางทีอาจจะซ้อนกันหรือชิดกัน หรือห่างกันสุดแล้วแต่ความเหมาะสม เราจะพบเห็นตัวหนังสือแบบนี้ตามหัวเรื่อง ชื่อของภาพยนตร์ ลายเซ็น

7.3 แบบอักษรเหลี่ยม ลักษณะเป็นตัวตั้งตรง ส่วนใหญ่ลักษณะของเส้นที่ประกอบเข้าด้วยกันนั้นจะเป็นเส้นตรง และมีเส้นตรงทำให้เกิดมุมแหลม ส่วนเส้นโค้งนั้น ถ้าจะมีมาประกอบก็เป็นส่วนน้อยมาก เมื่อเรามองดูโดยส่วนรวมแล้ว จะให้ความรู้สึกที่มั่นคงและแข็ง ไม่นุ่มนวล ซึ่งเหมาะกับงานทางด้านสถาปัตยกรรมมาก

7.4 แบบอักษรลายไทย ลักษณะเป็นตัวประดิษฐ์ เป็นแบบนุ่มนวล ประกอบกับเรสอดแทรกภาษาไทยไปในตัวอักษรด้วย ส่วนใหญ่จะพบในงาน ป้ายชื่ออาคารทรงไทย ป้ายชื่อวัสดุต่าง ๆ ตลอดจนงานป้ายชื่องานแสดงต่าง ๆ ซึ่งเกี่ยวกับสินค้าแบบไทย

7.5 แบบอักษรหัวบัว ลักษณะคล้ายกับตัวพิมพ์ แต่มีข้อพิเศษตรงที่ว่าส่วนหัวของตัวอักษรนั้นจะไม่กลมแบบตัวพิมพ์ แต่จะมีลักษณะเหลี่ยมแหลมคล้ายดอกบัวตูม เราจะพบตัวอักษรหัวบัวนี้ในงานประเภทประกาศนียบัตรต่าง ๆ และปริญญาบัตร

7.6 แบบอักษรการโฆษณา (ADVERTISING) ตัวอักษรแบบโฆษณานั้น โดยมากจะเป็นตัวประดิษฐ์เสียเป็นส่วนใหญ่ ในแต่ละแบบนั้นก็ใช้ในงานที่แตกต่างกันออกไปสุดแล้วแต่ความเหมาะสม มีทั้งตัวเหลี่ยม ตัวกลม ตัวโค้ง

7.7 แบบอักษรสมเด็จ แบบอักษรนี้สมเด็จพระยานริศรานุวัดติวงศ์ เป็นผู้ทรงคิดขึ้น การเขียนจะเป็นในลักษณะเอียงเล็กน้อยและประกอบด้วยเส้นตรงกับเส้นโค้ง ดูแล้วมีความแข็งและนุ่มนวลผสมกันอยู่ บางทีเราก็อาจจะจัดตัวอักษรแบบนี้อยู่ในประเทศไทยประยุกต์ก็ได้ ตัวอักษรแบบนี้จะพบในงานแสดงดนตรีไทย

8. ฐานรองรับ

ฐานรองรับที่จะใช้วางวัสดุที่นำมาแสดงจะต้องสร้างให้ความคงทนแข็งแรง สามารถรับน้ำหนักวัสดุเหล่านั้นได้ดี การจัดสร้างไม่ควรให้สูงเกินระดับสายตาของผู้ดู

9. สมุดลงความเห็นและแบบสอบถาม

การจัดนิทรรศการทุกครั้ง ควรมีการประเมินผลงานผู้จัด และให้ผู้ชมได้แสดงทัศนะ ควรแจกแบบสอบถามให้ผู้ชมได้เขียน เพื่อที่จะแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะข้อดีข้อเสีย

ของการจัดนิทรรศการ เพื่อผู้จัดนำมาปรับปรุงแก้ไขในโอกาสต่อไป

10. การประชาสัมพันธ์และผู้ให้คำแนะนำ

การประชาสัมพันธ์ การวางแผนประชาสัมพันธ์ด้วยวิธีต่าง ๆ เป็นความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้ผู้เรียนในสถานที่แห่งนั้นหรือใกล้เคียง หรือประชาชนทั่วไปทราบ การประชาสัมพันธ์อาจผ่านสื่อ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ แผ่นภาพโฆษณา เอกสารสุจิตร์ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับงบประมาณด้วย ในระหว่างการเปิดแสดงนิทรรศการต้องจัดเจ้าหน้าที่หรืออาสาสมัครที่มีความรู้พอที่จะให้คำอธิบาย หรือตอบข้อซักถามแก่ผู้มาชม

11. งบประมาณ

งบประมาณ หมายถึง การประมาณค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในดำเนินงานว่าควรใช้จ่ายอะไรบ้าง หรือรายรับที่คาดว่าจะได้มาแหล่งใดบ้างเพื่อนำมาดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์

อุปกรณ์ในการจัดนิทรรศการ

1. บอร์ดพร้อมขาตั้ง ใช้ติดภาพและชาร์ดต่าง ๆ
2. กาว สำหรับติดภาพ
3. กรรไกร หรือคัตเตอร์ สำหรับตัดกระดาษ
4. ปากกาสปีดบอลล์ สำหรับเขียนชาร์ด
5. ดินสอดำ สำหรับตีเส้น หรือร่างส่วนต่าง ๆ
6. ยางลบ สำหรับทำความสะอาดรอยดินสอดำ
7. หมึกดำ และหมึกสี สำหรับเขียนชาร์ด
8. สี สำหรับระบายรูปภาพและเขียนชาร์ด
  - 8.1 สีโปสเตอร์ เป็นขวดและเป็นกล่อง
  - 8.2 ปากกา อาร์ลย ขนาด 50, 70, 90, 100, 700
  - 8.3 ปากกาเมจิก
9. ฟู่กัน สำหรับระบายสีภาพและเขียนชาร์ด
  - 9.1 ฟู่กันกลม
  - 9.2 ฟู่กันแบน

10. กระดาษ สำหรับเขียนภาพและข้อมูลต่าง ๆ ตลอดจนใช้กาวตกแต่งต่าง ๆ
  - 10.1 กระดาษหน้าขาวหลังเทา
  - 10.2 กระดาษการ์ดสี 2 หน้า
  - 10.3 กระดาษโปสเตอร์หนาสะท้อนแสง
  - 10.4 กระดาษโปสเตอร์บางสะท้อนแสง
  - 10.5 กระดาษโปสเตอร์หนาไม่สะท้อนแสง
  - 10.6 กระดาษโปสเตอร์บางไม่สะท้อนแสง
  - 10.7 กระดาษโปสเตอร์บางสี 2 หน้า
  - 10.8 กระดาษวาดเขียนชนิด 60 ถึง 80 แกรม
11. ฟุตเหล็ก
12. แผ่นบางรองตัดกระดาษ
13. เทปใส
14. เทปโฟม 2 หน้า
15. ฆาสกึ่งเทป
16. เครื่องยิงกระดาษ
17. ระเบิด ซีเมนต์ (Rubber Cement)
18. เครื่องตัดโฟม

หลักปฏิบัติในการจัดนิทรรศการ

1. **ความเด่น** เช่น ความเด่นของสี ของรูปภาพ ของขนาดสัดส่วนต่างๆ เหล่านี้ บางครั้งก็เกิดผลดี บางครั้งก็ทำให้เสียองค์ประกอบได้เช่นกัน ถ้าไม่รู้จักใช้ ทำให้ผู้ชมเบื่อได้ง่าย ตัวอย่างเช่น สีบางสี ถ้าเป็นสีสะท้อนแสงจะทำให้ผู้ชมระคายเคืองตา ถ้าดูนาน ๆ จึงไม่ควรควรใช้ ห้องเรียนที่มีขนาดเล็กด้วยแล้วไม่ควรใช้เลย

2. **ความไม่ซ้ำซาก** การจัดรูปควรรู้จักเน้นภาพที่จะทำให้ผู้ดูอยู่ได้นาน อาจจะนำวิธีการแต่งบทเพลง วิธีการเรียงความมาดัดแปลงใช้ได้ คือ ไม่จัดรูปแบบซ้ำซากกัน หรือถ้าจะติดภาพซ้ำก็ทำได้ แต่ต้องมีเหตุผลและยึดหลักขององค์ประกอบศิลปะด้วย

3. **ความสมดุล** จะทำให้ความสนใจของผู้ดูไม่หักเหออกนอกเรื่องที่ต้องการจะแสดง

4. **ความต่อเนื่อง** เป็นการแสดงความคิดในเชิงศิลปะอย่างง่ายที่สุด อาจเป็นการใช้สีและบทที่เน้นเนื้อเรื่องที่ต้องการแสดง ความต่อเนื่องมีจุดมุ่งหมายและวิธีหลายวิธี ดังต่อไปนี้

- ก. ใช้สำหรับช่วยในการทำขอบนอกขององค์ประกอบ เช่น ลวดลายประดับของกรอบรูป
- ข. การซ้ำกันของลวดลายปรากฏบนพื้นหน้าทั่วไปขององค์ประกอบ เป็นการพอเหมาะจะทำให้เกิดองค์ประกอบขึ้นเอง
- ค. โดยการใช้ “บบ” ชนิดซ้ำกันหลาย ๆ ครั้งในขนาด และวิธีต่าง ๆ

5. **การเน้น** การจัดนิทรรศการ จะต้องรู้จักใช้องค์ประกอบศิลปะ ผู้จัดควรจะให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกความเข้าใจหรือความคิดรวบยอด โดยการให้มีจุดเด่นว่า จะเน้นอะไร จะเน้นตรงไหน และจะเน้นมากน้อยเพียงไร ซึ่งวิธีเน้นทำได้หลายวิธี คือ

- ก. เน้นด้วยเส้น เช่น การเดินเส้นเพื่อนำไปสู่จุดเชื่อมโยง จากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่ง หรือจากวัสดุที่แสดงไปยังข้อความที่เราอธิบาย
- ข. เน้นด้วยสี โดยใช้วัสดุที่มีสีเด่น หรือสีหนักทำเป็นฉากหลัง เพื่อเน้นวัสดุที่ต้องการให้เด่นขึ้นมา
- ค. เน้นด้วยการใช้เนื้อที่โดยนำสิ่งที่ต้องการโชว์มาวางไว้ที่แจ้ง

6. **ความประสานกลมกลืน** การจัดนิทรรศการนี้ต้องจัดให้มีการต่อเนื่องกันและมีความกลมกลืน จะทำให้ไม่เบื่อหน่าย ความกลมกลืนอาจเป็นได้ในลักษณะ เช่น ความกลมกลืนในรูปแบบความกลมกลืนในเนื้อเรื่อง และความกลมกลืนในเรื่องขนาด

7. **ความเรียบง่าย (SIMPLICITY)** เป็นสิ่งสำคัญในการจัดนิทรรศการ เพราะด้วยภาพหรือคำบรรยายที่สื่อความหมายชัดเจนจะช่วยให้ผู้ชมเกิดความเข้าใจได้รวดเร็วขึ้น

8. ลักษณะมองภาพของคน

- 8.1 เวลานอนครั้งแรกจะกวาดสายตาไปทั่ว ๆ ก่อน แล้วเลือกดูรายละเอียดเป็นแห่ง ๆ ไป
- 8.2 คนจะมองส่วนซ้ายมือบนมากที่สุดถัดมาก็ซ้ายล่าง ถัดมาจะมองส่วนขวาบน และขวาล่างน้อยที่สุด ตามลำดับ
- 8.3 ถ้าผู้ดูได้รับการแนะนำทางไว้ก่อน จะเห็นอะไรได้มากกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการแนะนำไว้ล่วงหน้า

- 8.4 ภาพสีคนชอบมองมากกว่าภาพขาวดำ
- 8.5 ผู้ดูต่างก็เห็นสิ่งที่อยู่ในรูปภาพได้ต่างกันออกไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ
  - 8.5.1 ภูมิหลังทางวัฒนธรรม
  - 8.5.2 ประสบการณ์เดิม
  - 8.5.3 ความรู้สึกส่วนตัว ทักษะคติ และวุฒิภาวะของคน
  - 8.5.4 ความเคยชินต่อการสื่อความหมายด้วยภาพ
  - 8.5.5 ระบบของสังคมที่เป็นอยู่
- 8.6 รูปภาพที่เด็กชอบดูมักมีลักษณะดังต่อไปนี้
  - 8.6.1 ภาพที่เป็นตามความเป็นจริงมากกว่าภาพประดิษฐ์
  - 8.6.2 ภาพสีมากกว่าภาพขาวดำ (สีธรรมชาติมากกว่าสีเขียว)
  - 8.6.3 ภาพที่แสดงให้เห็นการกระทำและเรื่องราว
  - 8.6.4 ภาพที่ไม่ซับซ้อนเห็นได้ง่าย ๆ และมีขนาดโต
  - 8.6.5 ภาพที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์เดิมของตน
  - 8.6.6 อายุเด็กมากขึ้นจะชอบภาพที่ซับซ้อนมากขึ้นและสีอ่อนลง

9. ไม้ประดับ

ขั้นสุดท้ายในการจัดนิทรรศการ ควรจัดหากระถางต้นไม้ประดับตกแต่งตามจุดต่าง ๆ เพื่อให้บรรยากาศของห้องแสดง สดชื่น น่าสนใจมากยิ่งขึ้น

คุณสมบัติของผู้จัดนิทรรศการ

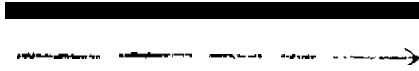
ผู้ที่willออกแบบนิทรรศการได้ดี ควรจะมีความรู้พื้นฐานทางศิลปะ แต่ถ้าไม่มีความรู้ทางศิลปะก็สามารถจะปรับปรุงตนเองโดยอาศัยหลักการนี้ คือ

1. ประสบการณ์มากและเป็นคนช่างสังเกต สนใจในสิ่งใหม่ ค้นคว้าหาความรู้ในวิทยาการใหม่อยู่เสมอ
2. มีความรู้พื้นฐานทางความต้องการของมนุษย์ว่า มนุษย์ปุถุชนทั่วไป ต้องการอะไร ต้องสนองอย่างมีเกณฑ์ สิ่งเหล่านี้จะทำให้ผู้จัดประสบความสำเร็จ
3. มีความคิดสร้างสรรค์เป็นของตัวเอง โดยอาศัยประสบการณ์ รู้จักนำมาดัดแปลงให้เหมาะสมกับสภาพที่มีอยู่ แต่ทั้งนี้ไม่ควรที่จะลอกแบบสิ่งที่ได้พบเห็นทั้งหมด จะต้องรู้จักใช้และนำมาดัดแปลงให้เหมาะสม และทำสิ่งที่คืออยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้น

การจัดนิทรรศการ

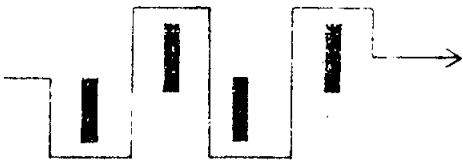
1. การจัดแสดงตามระเบียบทางเดิน

Display along The corridor

2. การจัดแสดงแบบต่อเนื่องกันไป

Continuous Display

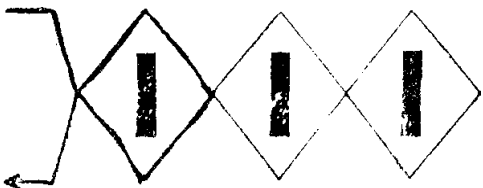
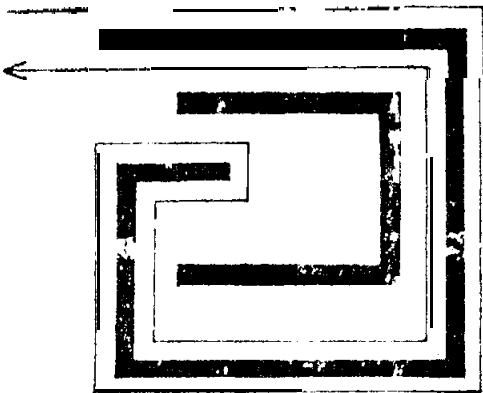
3. บอร์ดที่จัดตั้งให้เห็นสิ่งที่จัดแสดงทั้งสองด้าน

Two sided Display on board

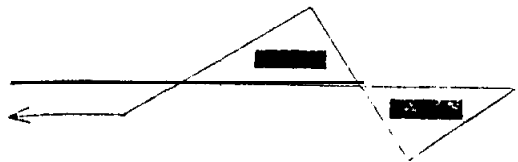
4. จัดที่แสดงแบบต่อเนื่องโดยใช้บอร์ดที่ดูได้ทั้งสองด้าน

Continuous Display on two sided board

5. การวางบอร์ดที่แสดงให้เห็นแยกจากกัน

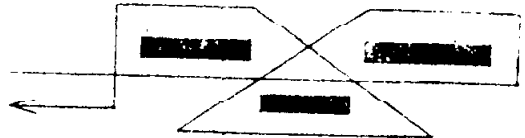
Separated board setting Display

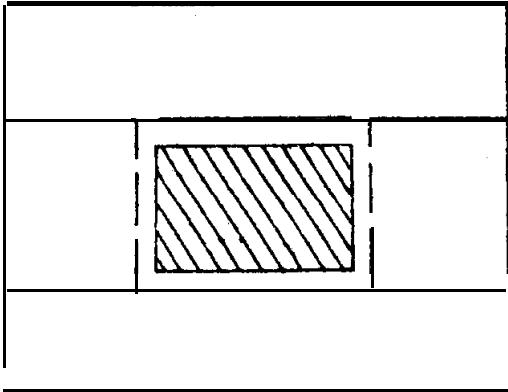
6. จัดแบบบอร์ดสลับ

Alter

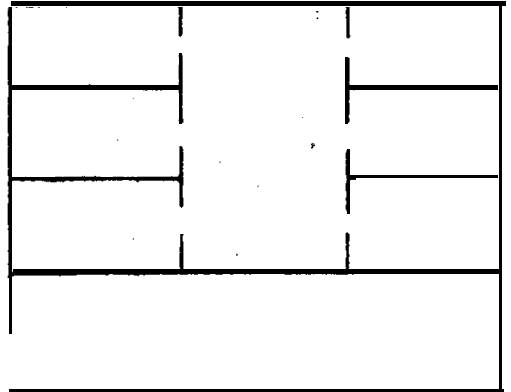
Alternated board setting Display

ห้องและเฉลียง (room and corridor)

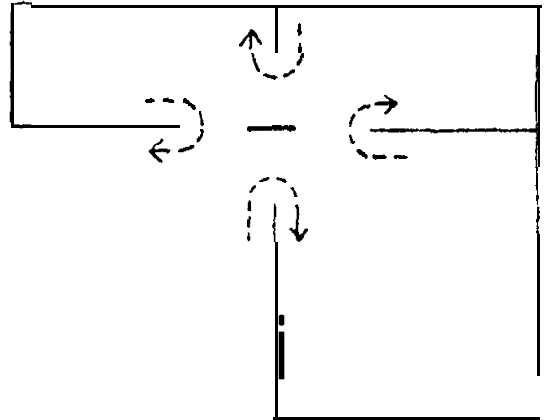
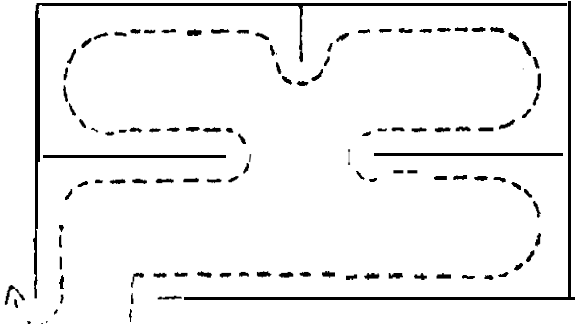
ห้องโถงเชื่อมห้องเล็ก (nave-to-room)

รูปห้องและการกำหนดเส้นทางเดิน

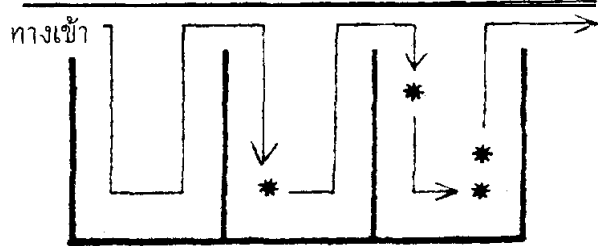
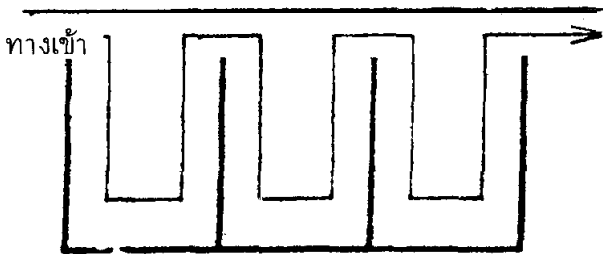
ปัญหาการจัดรูปห้องยังเกี่ยวกับถึงทางเดินของผู้ชมในห้องจัดแสดงด้วย

ถ้าห้องมีประตูเดียวจะสะดวกในการที่จะให้ผู้ชมได้ดูการจัดแสดงเรียงเป็นลำดับได้ตามต้องการ ตั้งแต่เริ่มต้นทางเข้าไปจนถึงทางออก แต่ถ้ามีหลายประตูเป็นการยากที่จะกำหนดทางเดินให้ผู้ชมสิ่งของตามลำดับได้ แต่ถ้าเป็นห้องต่อห้องต่อกันไป การวางประตูก็จะต้องคำนึงถึงเรื่องนี้ ให้คนเดินดูได้รอบ ในห้องหนึ่งก่อนที่จะผ่านไปห้องต่อไป

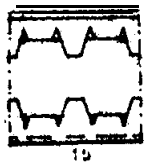
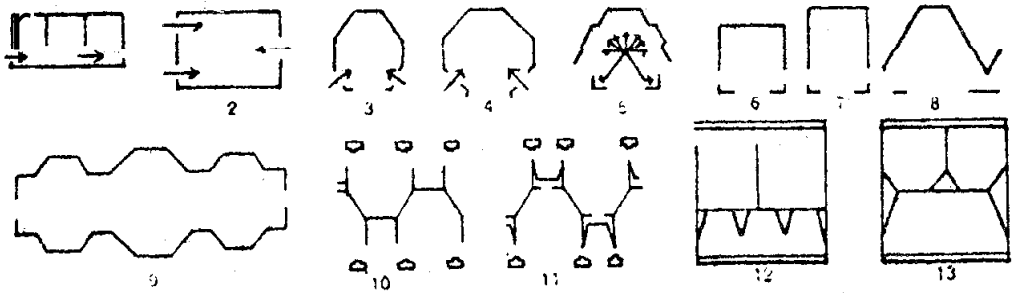
ทางเดินชมที่ผู้จัดกำหนดให้ผู้ชม

วิธีแก้ไข

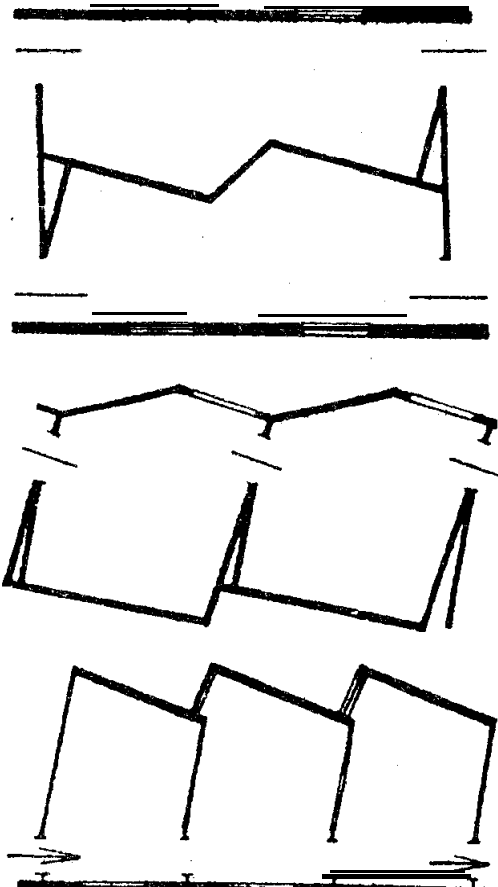
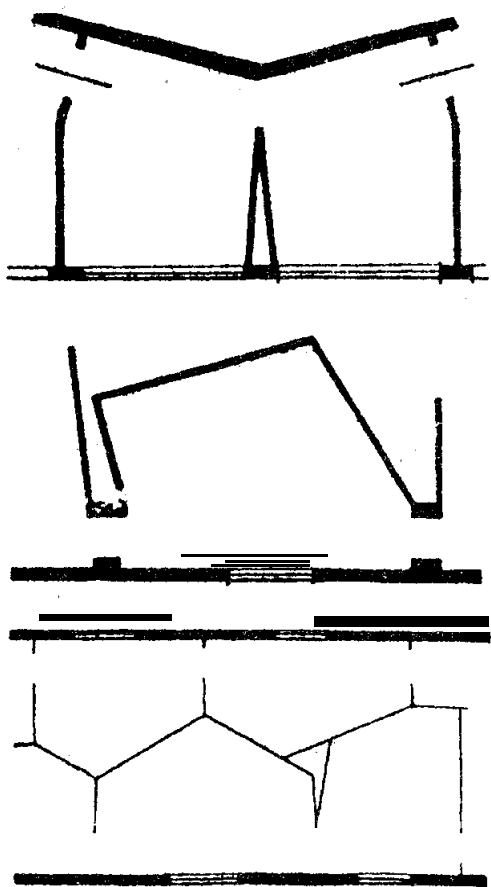
ควรมีภาพหรือสิ่งดึงดูดให้ชมได้ทั่วถึงทั้งหมด

ภาพแสดงการจัดบอร์ดในห้องโถงขนาดใหญ่

ภาพผังที่ 1 เป็นผังแสดงให้เห็นประตูทางเข้าห้องแสดงที่ผ่านใบหลาย ๆ ห้อง เหมาะสำหรับการจัดห้องจัดแสดงหรือแขวนภาพเขียน เพราะห้องแสดงบังคับผู้ชมให้เรียงลำดับไปตั้งแต่ทางเข้า ส่วนรูปที่ 2-8 เป็นประตูเข้าออกคู่โดยการวางผังเป็นรูปต่าง ๆ เพื่อหลบผังรูปที่เหลี่ยมที่จำเป็นเป็นการเปลี่ยนสายความสนใจของประชาชน

การใช้ผังห้องแสดงในภาพผังกลางนี้ แสดงให้เห็นการวางผังห้องแสดงนี้ ไม่จำเป็นต้องเป็นรูปสี่เหลี่ยมเสมอไป อาจออกแบบอย่างอื่นได้หลายอย่าง ตามความเหมาะสมของเรื่องราว สภาพภูมิอากาศและทิศทางของแสงถ้าห้องมีขนาดใหญ่ จำเป็นจะต้องเปลี่ยนผังห้องหลาย ๆ แบบ เพื่อเป็นการเปลี่ยนแนวและอารมณ์ของรูปแบบ และเรื่องราวของที่จัดแสดงโดยไม่ให้观众ทำแผนป้ายประกาศ

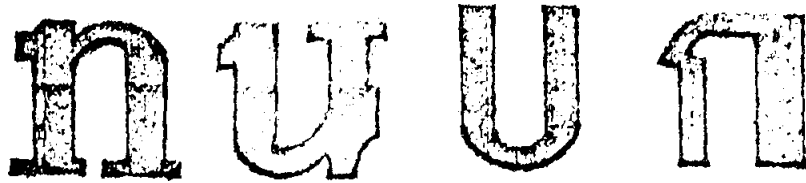

แบบอักษรไทย

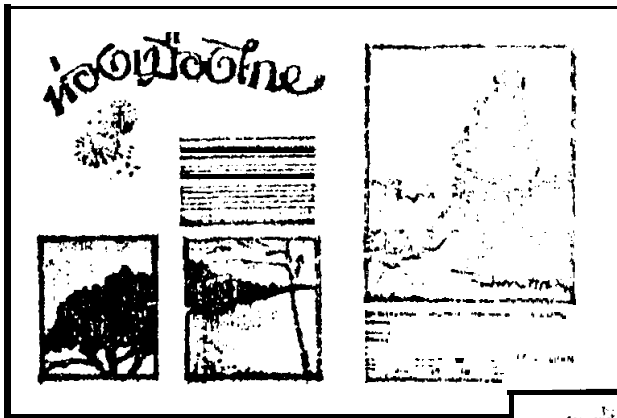
แบบอักษรหัวบัว

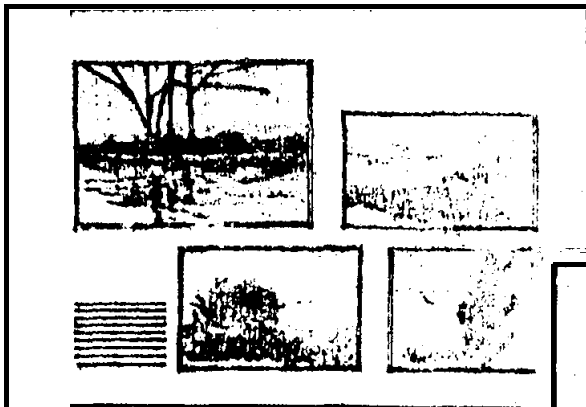
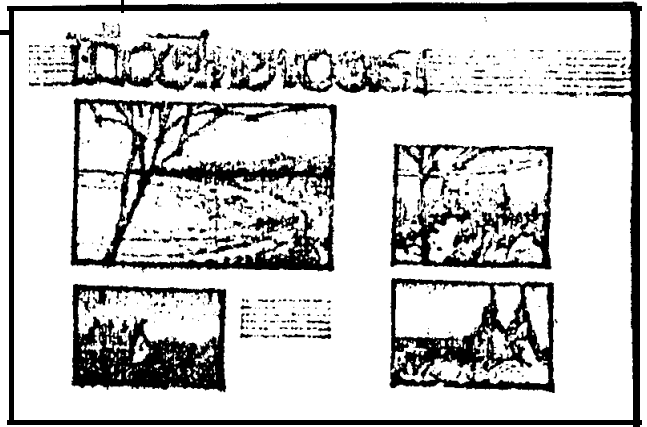
แบบอักษรการโฆษณา

แบบอักษรสมเด็จ

ภาพแสดง ตัวอย่างจุดสนใจของภาพ ๗

ภาพแสดง ตัวอย่างของความสมดุล

